

RUBOB CHOLG‘U ASBOBI VA UNING IJROCHILIK SAN’ATIDAGI O‘RNI

Respublika musiqa va san’at texnikumi

Boltaboyev Lutfullo

Xoliqov Husniddin

Annotatsiya: Mazkur maqolada rubob cholg‘u asbobining tarixi, tuzilishi, ijrochilik san’atidagi o‘rni hamda uning ta’lim tizimidagi roli yoritilgan. Rubobning mintaqaviy uslublari, mashhur ijrochilarning hissasi va rubob san’atining zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilingan. Shuningdek, rubob ijrochiligida qo‘llaniladigan texnikalar va badiiy ifoda imkoniyatlari haqida ham fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Rubob, cholg‘u ijrochiligi, milliy musiqa, maqom, torli asboblari, o‘zbek san’ati, barmoq texnikasi, rezonans, sahna ijrosi.

Rubob — Markaziy Osiyo xalqlarining eng qadimiy va betakror torli cholg‘u asboblari biri bo‘lib, u o‘zining ohangdorligi, serjilo tovushi va ifoda imkoniyatlari bilan ajralib turadi. O‘zbek musiqasida rubob ijrochiligi alohida o‘rin tutadi va bu san’at turi asrlar davomida xalqning musiqiy tafakkuri, didi va ruhiyatini ifodalab kelgan.

Rubob tarixan asosan Buxoro, Xorazm, Toshkent va Farg‘ona mintaqalarida keng tarqalgan. Uning tuzilishi mintaqalar bo‘yicha biroz farq qilsa-da, umumiy jihatdan u ko‘plab torlarga ega bo‘lgan, rezonans qutisiga ega torli cholg‘u asbobidir. Rubobning tovushi diltortar, nozik ohanglarga boy bo‘lib, yakka ijroda ham, ansambl tarkibida ham keng qo‘llaniladi.

Rubobda ijro qilish nafaqat texnik mahorat, balki badiiy ifodaning yuksak darajasini talab qiladi. Bu asbob orqali maqomlar, xalq kuy va ashulalari, shuningdek zamonaviy musiqiy asarlar ham ijro etiladi. Rubob ijrochiligida barmoq texnikasi, plektr (mizrob) bilan ijro va tovushlarni bezash san’ati muhim ahamiyat kasb etadi.

Mashhur rubobchilarning ijodi — bu milliy ijrochilik maktabining boyligi. Turg‘un Alimatov, Abduhoshim Ismoilov, Matluba Dadaboyeva kabi ijodkorlar o‘z maktabini yaratgan va ko‘plab shogirdlar tayyorlagan.

Ta’lim tizimidagi o‘rni

Rubob bo‘yicha ixtisoslashgan ta’lim musiqa maktablari, kollejlari va O‘zbekiston davlat konservatoriyasida olib boriladi. Bu darslar orqali nafaqat cholg‘u texnikasi, balki rubob ijrochiligiga xos badiiy tafakkur, maqom bilimlari ham singdiriladi. Shuningdek, rubob bo‘yicha darsliklar, metodik qo‘llanmalar, nota to‘plamlari yaratilgan.

Bugungi kunda rubob san’ati nafaqat O‘zbekistonda, balki xorijda ham tan olinmoqda. Rubob ijrochilari xalqaro festivallar, konsertlar va anjumanlarda muvaffaqiyatli ishtirok etib kelmoqda. Yangi asarlar yaratish, turli cholg‘ular bilan sintezda chiqish rubobning imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abdug‘aniyev H. *Milliy cholg‘ular tarixi*. – Toshkent: San‘at, 2008.
2. Ismoilov A. *Rubob ijrochiligi asoslari*. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi NMIU, 2014.
3. Alimatov T. *San‘at va hayot xotiralari*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2006.
4. “Maqom va an‘naviy cholg‘u san‘ati” – Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – 2021.

